

ROMEO

WILLIAM
SHAKESPEARE

KRÁL
RICHARD III.

KING
RICHARD III

NAKLADATELSTVÍ
ROMEO

Přeložil Jiří Josek

Tato kniha vychází za finanční podpory Ministerstva kultury České republiky a jako součást výzkumného záměru na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy „Základy moderního světa v zrcadle literatury a filozofie“ (MSM 0021620824).

Translation, Preface, and Commentary © Jiří Josek, 2006
ISBN 80-86573-10-9

PŘEDMLUVA

Král Richard III. přímo navazuje na tři díly **Krále Jindřicha VI.** Završuje tak první historickou tetralogii, ve které Shakespeare vylíčil války „dvou růží“, boje mezi Lancastery a Yorky probíhající v letech 1455–1485 a zakončené vítězstvím Jindřicha, hraběte z Richmondu, který jako král Jindřich VII. nastolil vládu tudorovské dynastie.

Hra vznikla někdy mezi lety 1592–1594 a patří do raného období Shakespearovy tvorby. Zatímco tři díly **Krále Jindřicha VI.** jsou psány rozmáchlým, kronikářským způsobem, **Král Richard III.** se soustřeďuje na příběh o vzestupu a pádu titulního hrdiny. Tím předznamenává největší Shakespearovy tragédie, jakými jsou **Julius Caesar**, **Hamlet**, **Othello**, **Macbeth** a **Král Lear**.

Obraz Richarda jako fyzicky i duševně pokřiveného člověka, jak ho dramatik pojímá, je z historického hlediska nespravedlivý. Dobový portrét ukazuje Richarda jako člověka vcelku pohledného, drobný tělesný defekt prý téměř odstranil usilovným cvičením. Pro zločiny, které se mu připisují, neexistují důkazy. Shakespeare ale není záměrným mystifikátorem. Přebírá výklad postavy ze soudobých pramenů, které z propagandistických důvodů očeňují poražené nepřátele a vítají nástup Tudorovců na trůn. Z těchto pramenů je nejvýznamnější nedokončená *Historie krále Richarda III.* z roku 1513 od humanisty Thomase Mora a dále kroniky Hallova (1569) a Holinshedova (1577, 1587), které v podobném duchu sledují Richardovy osudy až po jeho porážku a smrt v bitvě u Bosworthu. Je pravděpodobné, že se autor nechal inspirovat i dalšími texty, jako byla anonymní básnická sbírka *Zrcadlo pro vladaře*, nebo balady tzv. stanleyovského cyklu. Někteří badatelé upozorňují i na anonymní hru *Pravdivá tragédie Richarda Třetího* vydanou tiskem v roce 1594, která se sice se Shakespearovým dramatem mnohdy dějově mýjí, ale žánrově se s ním shoduje.

Shakespearův **Král Richard III.** je vystavěn na půdorysu senekovské tragédie, ale přebírá i postupy lidového divadla. Zejména titulní postava má řadu společných rysů s personifikovaným Hříchem středověkých moralit. V mnohém ovšem připomíná i titánské zlosyny z dramát *Tamerlán*, *Doktor Faust* a dalších, které napsal Christopher Marlowe (1564–1593), Shakespearův současník, kolega a rival z konkurenční divadelní společnosti. Zatímco ale Marlowovy postavy zlosynů jsou nadlidská monstra kona-

jící s potěchou zlo pro zlo samé, Richard je postavou veskrze lidskou, a proto mnohem složitější a tajemnější. Je sice ve všem všudy „darebák“, který se přes mrtvolu dere k moci bez sebemenších výčitek svědomí, Shakespeare ale neopomene ukázat kořeny a motivaci jeho krutého jednání. V Morově *Historii krále Richarda III.* mohl už sice dramatik načerpat řadu podnětů pro psychologické vykreslení postavy, ale prohloubil je a umocnil pasážemi podle vlastní invence. Richard je pod svou suverénní maskou člověkem šířaným nejistotou a komplexem méněcennosti ze své fyzické podoby i nedůstojného postavení u dvora. Je v nitru zraněným dítětem ovládaným potřebou mstít se světu za všechna příkoří, jimiž musel projít. Je ale i hráčem, který se pouští do předem ztracených akcí, a když v nich zvítězí, sám žasne nad svými netušenými schopnostmi. Dokáže být neodolatelným svůdcem i neohroženým obráncem země před cizími vojsky. Dokáže se smát celému světu i sám sobě. Ale jako člověk, který neuznává žádnou vyšší autoritu než sám sebe, žije jen pro přítomnou chvíli a přechodné extáze z momentálních triumfů. Ve chvíli, kdy se nejvyšší měrou naplní jeho ambice a on dál nemá, oč usilovat, ztrácí zájem. Tehdy začíná jeho pád. Na prahu smrti se jeho já třísť do tisíce protichůdných hlasů. Zůstává sám s vědomím, že až umře, „nikdo slzu neurní“. A přece se umí v závěru znovu vzhopit a s výkřikem: „Království za koně!“ je zas připraven vsadit vše na jedinou kartu.

Věřohodnost titulní postavy je dána i morálně zdevastovaným prostředím, ve kterém se pohybuje. Kromě dětí se v Richardově okolí snad nenajde postava, která by byla bez viny. Richard je výjimečný pouze v tom, že spleť zločinů a křivd jde za svým cílem přímo a otevřeně.

Žánrem tragédie, tématem násilného převzetí královské moci i propracovanou psychologíí titulní postavy, jejímž hnacím motorem je ctižádost, připomíná **Král Richard III.** o mnoho let pozdějšího **Macbetha**. Přesto jde o hry jiného druhu. **Macbeth** je především drama lidského svědomí, příběh o zrození zla v lidské duši. **Král Richard III.** je v první řadě drama politické. Popisuje v sevřeném dramatickém tvaru, bez dějových odboček, cestu k uchvacení trůnu a její politické i lidské důsledky. Při rekonstrukci historických událostí nešlo autorovi o faktografickou přesnost. Anglické dějiny mu posloužily hlavně jako varování pro současnost. Ve své první dramatické tetralogii ukazuje Shakespeare boj o politickou moc jako koloběh zločinu a trestu, v němž zlo plodí zlo a křivda se mstí novými křivdami. Vítězství Jindřicha Tudora nad Richardem mělo tento řetězec násilí přerušit a nastolit v Anglii klid a mír. Nicméně jak nejednoznačná bývá od počátků Shakespeareovy tvorby psychologie jeho postav, stejně daleko má k jednoznačnému výkladu i ideové vyznění této hry. Na to, aby

mohla hra vyústit v politicky angažovanou oslavu předků vládnoucí královny Alžběty I., je postava osvoboditele Jindřicha příliš málo heroická, zpochybněná jak jeho dvojníky na válečném poli, tak i skutečností, že přichází do Anglie v čele cizích vojsk. Naopak postava tyranského Richarda místy vzbuzuje až nepatřičné sympatie.

Téma historické spravedlnosti a naplnění osudu je ovšem v tomto dramatu dosti výrazné. Jeho zvěstovatelkami i nositelkami jsou především ženské postavy, pojmávané zde jako nejzjevnější oběti mužské politické hry, přestože ani ony nejsou prosty viny. Odstavená královna Margaret, která ještě v předchozí části tetralogie ztělesňovala nelitostnou, mocichtivou saň, v **Králi Richardovi III.** vystupuje jako halasná výčitka utrpené křivdy a svou kletbou předurčuje pád většiny protagonistů tragédie.

Hra je v mnohém poplatná klasickým vzorům – je zde motiv msty, chór lkajících či klnoucích žen se stylizovanou dikcí plnou rétorických figur, titulní postava se spiklenecky svěřuje divákům se svými chystanými úklady a podobně. Zároveň ale autor svým uměním dokázal hranice žánru výrazně překročit. Shakespeare objevuje slovo jako hybatele dění. Velkou roli zde hrají kletba, pomluva, lichotka, zatímco vraždy a násilí se cudně skrývají v zákulisí. Určujícím principem se stává divadelnost. Richard ostentativně střídá role a vtahuje ostatní do své hry. Jako herec a principál pak zažívá největší porážku, když občané Londýna častují jeho velkolepou produkci, nástup na anglický trůn, mlčením. Shakespeare objevuje i kouzlo výrazové pestrosti. Teatrální výstupy až rituálního vzývání střídá ve hře drsný humor a kousavá ironie, pasáže úchvatné obraznosti přecházejí v místa prostého a jímavého citu.

Král Richard III. představuje v Shakespeareově tvorbě první výrazný mezník. Autor, který si už vyzkoušel své umění v žánrech tragédie, komedie i historické hry, dokázal v tomto dramatu naplnit staré formy novým obsahem a vytvořil nejen živoucí ústřední postavu, ale vykreslil i pochmurný obraz světa, vydaného napospas dravé moci. Hra, která byla koncipována jako součást širšího cyklu, se tak osamostatnila a jako autonomní dílo dobývá dodnes světová jeviště.

KING RICHARD III

KRÁL RICHARD III.

DRAMATIS PERSONAE

KING EDWARD THE FOURTH
EDWARD, PRINCE OF WALES,
 afterwards KING EDWARD V } sons to the King
RICHARD, DUKE OF YORK }
GEORGE, DUKE OF CLARENCE }
RICHARD, DUKE OF GLOUCESTER, } brothers to the King
 afterwards KING RICHARD III }
A YOUNG SON OF CLARENCE (Edward, Earl of Warwick)
HENRY, EARL OF RICHMOND, afterwards KING HENRY VII
CARDINAL BOURCHIER, ARCHBISHOP OF CANTERBURY
THOMAS ROTHERHAM, ARCHBISHOP OF YORK
BISHOP OF ELY, John Morton
DUKE OF BUCKINGHAM
DUKE OF NORFOLK
EARL OF SURREY, his son
EARL RIVERS, brother to Elisabeth, King Edward's Queen
MARQUIS OF DORSET } her sons
LORD GREY }
EARL OF OXFORD
LORD HASTINGS
LORD LOVELL
LORD STANLEY, EARL OF DERBY
SIR THOMAS VAUGHAN
SIR RICHARD RATCLIFFE
SIR WILLIAM CATESBY
SIR JAMES TYRREL
SIR JAMES BLUNT
SIR WALTER HERBERT
SIR WILLIAM BRANDON

OSOBY

KRÁL EDWARD IV.
EDWARD, PRINC WALESKÝ,
 potom KRÁL EDWARD V. } synové Edwarda IV.
RICHARD, VÉVODA Z YORKU }
GEORGE, VÉVODA Z CLARENCE }
RICHARD, VÉVODA Z GLOUCESTERU, } bratři Edwarda IV.
 potom KRÁL RICHARD III. }
SYNEK VÉVODY Z CLARENCE (Edward, hrabě z Warwicku)
JINDŘICH, HRABĚ Z RICHMONDU, potom KRÁL JINDŘICH VII.
KARDINÁL BOURCHIER, ARCIBISKUP Z CANTERBURY
THOMAS ROTHERHAM, ARCIBISKUP Z YORKU
BISKUP Z ELY, John Morton
VÉVODA Z BUCKINGHAMU
VÉVODA Z NORFOLKU
HRABĚ ZE SURREY, jeho syn
HRABĚ RIVERS, bratr Alžběty, manželky krále Edwarda IV.
MARKÝZ Z DORSETU } její synové
LORD GREY }
HRABĚ Z OXFORDU
LORD HASTINGS
LORD LOVELL
LORD STANLEY, HRABĚ Z DERBY
SIR THOMAS VAUGHAN
SIR RICHARD RATCLIFFE
SIR WILLIAM CATESBY
SIR JAMES TYRREL
SIR JAMES BLUNT
SIR WALTER HERBERT
SIR WILLIAM BRANDON

SIR ROBERT BRAKENBURY, Lieutenant of the Tower
 CHRISTOPHER URSWICK, a priest
 LORD MAYOR OF LONDON
 SHERIFF OF WILTSHIRE
 HASTINGS, a pursuivant
 TRESSEL }
 BERKELEY } gentlemen attending on Lady Anne
 ELIZABETH, Queen to King Edward IV
 MARGARET, widow of King Henry VI
 DUCHESS OF YORK, mother to King Edward IV
 LADY ANNE, widow of Edward, Prince of Wales, son to King Henry VI;
 afterwards married to Richard, the Duke of Gloucester
 A YOUNG DAUGHTER OF CLARENCE (Margaret)
 PRIEST
 SCRIVENER
 PAGE
 KEEPER
 Ghosts of Richard's victims, lords, gentlemen, and attendants; bishops,
 aldermen, citizens, soldiers, messengers, two murderers.

Scene: England

SIR ROBERT BRAKENBURY, velitel Toweru
 CHRISTOFOR URSWICK, kněz
 LONDÝNSKÝ STAROSTA
 WILTSHIRSKÝ ŠERIF
 HASTINGS, herold
 TRESSEL }
 BERKELEY } kavalíři z doprovodu princezny Anny
 ALŽBĚTA, manželka krále Edwarda IV.
 MARGARET, vdova po králi Jindřichovi VI.
 VÉVODKYNĚ Z YORKU, matka krále Edwarda IV.
 LADY ANNA, vdova po Edwardovi, synovi krále Jindřicha VI.;
 potom manželka Richarda, vévody z Gloucesteru
 DCERKA VÉVODY Z CLARENCE (Margaret)
 KNĚZ
 PÍSAŘ
 PÁŽE
 STRÁŽNÝ
 Duchové Richardových obětí, pánové, šlechta a družina, biskupové,
 radní, občané, vojáci, poslové, dva vrahové.

Scéna: Anglie

ACT I.

SCENE 1. LONDON. A STREET.

Enter Richard, Duke of Gloucester, solus.

RICHARD Now is the winter of our discontent
Made glorious summer by this sun of York;
And all the clouds that lour'd upon our house
In the deep bosom of the ocean buried.
Now are our brows bound with victorious wreaths; 5
Our bruised arms hung up for monuments;
Our stern alarums chang'd to merry meetings,
Our dreadful marches to delightful measures.
Grim-visag'd war hath smooth'd his wrinkled front,
And now, instead of mounting barbed steeds 10
To fright the souls of fearful adversaries,
He capers nimbly in a lady's chamber
To the lascivious pleasing of a lute.
But I, that am not shap'd for sportive tricks,
Nor made to court an amorous looking-glass, 15
I, that am rudely stamp'd, and want love's majesty
To strut before a wanton ambling nymph,
I, that am curtail'd of this fair proportion,
Cheated of feature by dissembling nature,
Deform'd, unfinish'd, sent before my time 20
Into this breathing world scarce half made up,
And that so lamely and unfashionable
That dogs bark at me as I halt by them –
Why, I, in this weak piping time of peace,
Have no delight to pass away the time, 25
Unless to spy my shadow in the sun
And descant on mine own deformity.
And therefore, since I cannot prove a lover
To entertain these fair well-spoken days,
I am determin'd to prove a villain 30
And hate the idle pleasures of these days.
Plots have I laid, inductions dangerous,

JEDNÁNÍ I.

SCÉNA 1. LONDÝN. NA ULICI.

Vystoupí Richard, vévoda z Gloucesteru, sám.

RICHARD Zavilou zimu změnil v léto York
a jeho slunce září na nebi.
Mračna, co visela nad královstvím,
jsou pohřbena hluboko na dně moře.
Čela si zdobíme teď vavříny, 5
chlubíme se svou pomlácenou zbrojí
a místo bitek pořádáme pitky.
Náš řízný krok se změnil v hopsasa.
Zuřivý voják se teď uculuje,
a místo aby cválal do boje 10
dát na pamětnou svému nepříteli,
se zapomíná v pokoji své slečny
za doprovodu chlípných popěvků.
Však já na tohle nejsem stavěný,
já nemůžu se zhlížet v zrcadle. 15
Jsem hrubý, nemám smysl pro lásku
a chuť se předvádět hanbatým holkám.
Jízlivá příroda mě ošidila
o půvab těla. Poslali mě na svět 20
předčasně, napůl zfušovaného.
Jsem křivý, znetvořený ošklivec,
tak obludný, že i psy bere ďas
a štěkají, když kulhám kolem nich.
A proto tenhle umrněný mír 25
mi nepřináší žádnou potěchu,
leda když sleduju v slunci svůj stín
a bavím se tím, jaký jsem to mrzák.
Takže když mi ten všemi velebený
čas nedává nic, co bych miloval,
nezbývá mi než z duše nenávidět 30
všechny a všechno a být darebák.
S úklady už jsem začal. Plácnul jsem

By drunken prophecies, libels, and dreams,
 To set my brother Clarence and the King
 In deadly hate the one against the other; 35
 And if King Edward be as true and just
 As I am subtle, false, and treacherous,
 This day should Clarence closely be mew'd up
 About a prophecy which says that 'G'
 Of Edward's heirs the murderer shall be. 40
 Dive, thoughts, down to my soul. Here Clarence comes.
Enter Clarence, guarded, and Brakenbury.
 Brother, good day. What means this armed guard
 That waits upon your Grace?

CLARENCE His Majesty,
 Tendering my person's safety, hath appointed
 This conduct to convey me to th' Tower. 45

RICHARD Upon what cause?

CLARENCE Because my name is George.

RICHARD Alack, my lord, that fault is none of yours:
 He should, for that, commit your godfathers.
 O, belike his Majesty hath some intent
 That you should be new-christ'ned in the Tower. 50
 But what's the matter, Clarence? May I know?

CLARENCE Yea, Richard, when I know; for I protest
 As yet I do not; but, as I can learn,
 He hearkens after prophecies and dreams,
 And from the cross-row plucks the letter G, 55
 And says a wizard told him that by 'G'
 His issue disinherited should be.
 And for my name of George begins with 'G',
 It follows in his thought that I am he.
 These, as I learn, and such like toys as these 60
 Hath mov'd his Highness to commit me now.

RICHARD Why, this it is when men are rul'd by women:
 'Tis not the King that sends you to the Tower;
 My Lady Grey his wife, Clarence, 'tis she
 That tempers him to this extremity. 65
 Was it not she and that good man of worship,
 Anthony Woodville, her brother there,
 That made him send Lord Hastings to the Tower,
 From whence this present day he is delivered?
 We are not safe, Clarence; we are not safe! 70

v opilosti pár křivých nařčení,
 jež mého bratra krále Edwarda
 poštvaly proti vévodovi z Clarence, 35
 což je můj bratr George. Je-li král stejně
 bezelstný jak já lstivý, měl by George
 být ještě dneska zatčen pro věštbu,
 že vrahem synů krále bude ten,
 jehož jméno začíná písmenem G. 40
 Myšlenky, skryjte se. Přichází Clarence.
Vystoupí Clarence, vedený stráží, a Brakenbury.
 Dobrý den, bratře. Kdo ti přidělil
 ten doprovod?

CLARENCE Kdo? Jeho Veličenstvo.
 Bojí se o mé bezpečí, a proto
 mě odvádějí přímo do Toweru. 45

RICHARD A proč?

CLARENCE Protože se jmenuji George.

RICHARD To není tvoje vina. Za to by
 měli spíš pykat tvoji kmotří, bratře.
 Anebo tě snad Jeho Veličenstvo
 chce v Toweru nechat znovu pokřtít líp? 50
 Vážně, Clarenci, pověz, co se stalo?

CLARENCE Povím ti to, Richarde, až to zjistím.
 Já nevím nic, jenom jsem slyšel, že
 král teď dá na věštbu. Z abecedy
 vyhostil G, protože nějaký 55
 mudrc mu řekl, že to písmeno
 má snad na jeho syny spadeno;
 a protože mé jméno George G má,
 prý vrahem jeho dětí mám být já.
 Pro tohle a pár dalších pitomostí 60
 jsem nyní zjevně v jeho nemilosti.

RICHARD Takhle to je, když mužům žena vládne.
 Ona tě dala zatknout, a ne král.
 To jeho žena, lady Greyová,
 ta ponouká ho k těmhle výstřelkům. 65
 To přece ona a ten vzácný pán
 Anthony Woodville, její bratr, dali
 do Toweru zavřít lorda Hastingse,
 kterého až dnes propouštějí domů.
 Jsme v nebezpečí, bratře, v nebezpečí! 70

CLARENCE	By heaven, I think there is no man is secure But the Queen's kindred, and night-walking heralds That trudge betwixt the King and Mistress Shore. Heard you not what an humble suppliant Lord Hastings was, for his delivery?	75
RICHARD	Humbly complaining to her deity Got my Lord Chamberlain his liberty. I'll tell you what: I think it is our way, If we will keep in favour with the King, To be her men and wear her livery. The jealous o'er-worn widow, and herself, Since that our brother dubb'd them gentlewomen, Are mighty gossips in our monarchy.	80
BRAKENBURY	I beseech your Graces both to pardon me: His Majesty hath straitly given in charge That no man shall have private conference, Of what degree soever, with his brother.	85
RICHARD	Even so; and please your worship, Brakenbury, You may partake of any thing we say. We speak no treason, man; we say the King Is wise and virtuous, and his noble queen Well struck in years, fair, and not jealous; We say that Shore's wife hath a pretty foot, A cherry lip, a bonny eye, a passing pleasing tongue; And that the Queen's kindred are made gentlefolks. How say you, sir? Can you deny all this?	90 95
BRAKENBURY	With this, my lord, myself have naught to do.	
RICHARD	Naught to do with Mistress Shore? I tell thee, fellow, He that doth naught with her, excepting one, Were best to do it secretly, alone.	100
BRAKENBURY	What one, my lord?	
RICHARD	Her husband, knave! Wouldst thou betray me?	
BRAKENBURY	I do beseech your Grace to pardon me, and withal Forbear your conference with the noble Duke.	
CLARENCE	We know thy charge, Brakenbury, and will obey.	105
RICHARD	We are the Queen's abjects and must obey. Brother, farewell. I will unto the King, And whatsoever you will employ me in – Were it to call King Edward's widow 'sister' – I will perform it to enfranchise you. Meantime, this deep disgrace in brotherhood	110

CLARENCE	Nikdo si není jistý životem, jen lidé královny a královi poslůčci k jeho drahé Shoreové. Slyšels, co se jí Hastings naprosil, než vymohla mu návrat z vězení?	75
RICHARD	Komoří padne na zem před milenku královu, a je rázem z basy venku. Krále bychom si mohli získat tím, kdybychom si oblékli její livrej a šli k ní do služby. Co král ty dvě, žárlivou vdovu i svou metresu, povýšil svorně mezi urozené, v království vládnu ženské klevety.	80
BRAKENBURY	Omlouvám se, pánové, ale král mi přísně nařídil, že zatčený má zakázáno mluvit s kýmkoli, ať má ten člověk jakoukoli hodnost.	85
RICHARD	Tak je to? Brakenbury, neměj strach. O čem mluvíme, není tajemství a žádná velezrada. Říkáme, že král je moudrý, vznešený a královna, byť v letech, není vůbec žárlivá. Říkáme, že ta Shoreová je kus, má hezké nohy, rty a hbitý jazyk. A z královnina rodu že je šlechta. A to je vše. Chcete to popřít, pane?	90 95
BRAKENBURY	Do těchhle věcí já nos nestrkám.	
RICHARD	Hlavně ho nestrkejte do Shoreové. Do ní ho může strkat jenom jeden a ostatní si musí dávat pozor.	100
BRAKENBURY	Jeden, a kdo?	
RICHARD	Její muž, troubo! Chtěls mě nachytat?	
BRAKENBURY	Mylorde, omlouvám se, ale prosím, ukončete rozhovor s vévodou.	
CLARENCE	Známe váš úkol, podvolíme se.	105
RICHARD	Jak volové pod bičem královny. Sbohem, bratře. Já půjdu za králem a udělám vše, i kdybych měl jeho vdovičce říkat „drahá sestřičko“, aby tě pustil na svobodu. Věř mi, že tenhle rozkol mezi námi bratry	110

Touches me deeper than you can imagine.
 CLARENCE I know it pleaseth neither of us well.
 RICHARD Well, your imprisonment shall not be long;
 I will deliver you, or else lie for you. 115
 Meantime, have patience.

CLARENCE I must, perforce. Farewell.
Exeunt Clarence, Brakenbury, and guard.

RICHARD Go, tread the path that thou shalt ne'er return.
 Simple, plain Clarence, I do love thee so
 That I will shortly send thy soul to heaven,
 If heaven will take the present at our hands. 120
 But who comes here? The new-delivered Hastings?
Enter Lord Hastings.

HASTINGS Good time of day unto my gracious lord!
 RICHARD As much unto my good Lord Chamberlain!
 Well are you welcome to the open air.
 How hath your lordship brooked imprisonment? 125

HASTINGS With patience, noble lord, as prisoners must;
 But I shall live, my lord, to give them thanks
 That were the cause of my imprisonment.

RICHARD No doubt, no doubt; and so shall Clarence too;
 For they that were your enemies are his, 130
 And have prevail'd as much on him as you.

HASTINGS More pity that the eagles should be mew'd
 Whiles kites and buzzards prey at liberty.

RICHARD What news abroad?
 HASTINGS No news so bad abroad as this at home: 135
 The King is sickly, weak, and melancholy,
 And his physicians fear him mightily.

RICHARD Now, by Saint John, that news is bad indeed.
 O, he hath kept an evil diet long
 And overmuch consum'd his royal person! 140
 'Tis very grievous to be thought upon.
 Where is he? In his bed?

HASTINGS He is.
 RICHARD Go you before, and I will follow you.
Exit Hastings.
 He cannot live, I hope, and must not die
 Till George be pack'd with posthorse up to heaven. 145

mě bolí víc, než dávám najevo.
 CLARENCE Nikdo z nás z toho nemůže mít radost.
 RICHARD Dlouho tam nebudeš, to zařídím.
 Nebo si půjdu sednout místo tebe. 115
 Bud' trpělivý.

CLARENCE Co mi zbývá? Sbohem.
Odejdou Clarence, Brakenbury a stráž.

RICHARD Běž cestou, po které se nevrátíš,
 prostinký Clarenci. Mám tě tak rád,
 že tvoji duši pošlu do nebe,
 jestli ji nebe přijme, ode mne. 120
 Kdo to jde? Právě propuštěný Hastings?
Vystoupí lord Hastings.

HASTINGS Přeji vám, vzácný pane, dobrý den!
 RICHARD A já vám rovněž, drahý komoří.
 Vítejte zpátky venku. Jak jste snášel
 ten pobyt ve vězení, mylorde? 125

HASTINGS Trpělivě, jak vězni přísluší.
 Těm, kterým vděčím za tu pohanu,
 se ale náležitě odvděčím.

RICHARD Správně! Můj bratr Clarence se k vám přidá.
 Máte společné nepřátele, kteří 130
 mu ublížili stejně jako vám.

HASTINGS Je smutné, když jsou v kleci orlové
 a krkavci a vrány mají pré.

RICHARD Máte nějaké zprávy ze světa?
 HASTINGS Nejhorší zprávy jsou ty z domova. 135
 Král stůně na těle i na duchu.
 Doktoři o něj mají obavy.

RICHARD Proboha, to je zlé. Nešetřil se
 už hodně dlouho, takže musí být
 přespříliš vyčerpaný. Chudák král.
 To je opravdu smutná novina. 140
 A kde je? Leží?

HASTINGS Musel ulehnout.
 RICHARD Jděte tam napřed, přijdu za vámi.
Odejde Hastings.
 Snad brzy zemře, ale ještě ne.
 Ne dřív, než George pošlu do nebe. 145

I'll in to urge his hatred more to Clarence
 With lies well steel'd with weighty arguments;
 And, if I fail not in my deep intent,
 Clarence hath not another day to live;
 Which done, God take King Edward to his mercy, 150
 And leave the world for me to bustle in!
 For then I'll marry Warwick's youngest daughter.
 What though I kill'd her husband and her father?
 The readiest way to make the wench amends
 Is to become her husband and her father; 155
 The which will I, not all so much for love
 As for another secret close intent,
 By marrying her which I must reach unto.
 But yet I run before my horse to market.
 Clarence still breathes; Edward still lives and reigns; 160
 When they are gone, then must I count my gains.
Exit.

SCENE 2.

LONDON. ANOTHER STREET.

*Enter corpse of King Henry the Sixth, with halberds
 to guard it; Lady Anne being the mourner, attended
 by Tressel and Berkeley.*

ANNE Set down, set down your honourable load,
 If honour may be shrouded in a hearse,
 Whilst I awhile obsequiously lament
 Th' untimely fall of virtuous Lancaster.
 Poor key-cold figure of a holy king! 5
 Pale ashes of the house of Lancaster!
 Thou bloodless remnant of that royal blood!
 Be it lawful that I invoke thy ghost
 To hear the lamentations of poor Anne,
 Wife to thy Edward, to thy slaughtered son, 10
 Stabb'd by the self-same hand that made these wounds.
 Lo, in these windows that let forth thy life
 I pour the helpless balm of my poor eyes.
 O, cursed be the hand that made these holes!
 Cursed the heart that had the heart to do it! 15
 Cursed the blood that let this blood from hence!
 More direful hap betide that hated wretch

Jdu za králem a ještě přživím
 lživými, však pádnými argumenty
 v něm zlobu proti Clarencovi. Jestli
 to vyjde, George se rána nedožije. 150
 Takže až Bůh Edwarda povolá,
 pak mně bude svět ležet u nohou!
 Ožením se s nejmladší z Warwicků.
 Že jsem jí zabil manžela i otce,
 nejlíp se holce odškodním tím, že se
 jí manželem a otcem stanu já. 155
 Ne proto, že bych ji snad miloval,
 ale spíš z jistých tajných záměrů,
 pro které je ta svatba nezbytná.
 Však neřkej hop, dokud nepřeskočíš.
 Clarence dýchá; Edward je dosud král, 160
 a dokud žijí, nic jsem nevyhrál.
Odejde.

SCÉNA 2.

LONDÝN. JINDE NA ULICI.

*Vystoupí průvod s rakví Jindřicha VI., provázený stráží.
 Vě smutečním průvodu jde lady Anna a s ní
 Tressel a Berkeley.*

ANNA Dolů, dolů s tím vzácným nákladem,
 může-li vzácné být, co půjde pod zem,
 ať můžu zaplakat nad předčasným
 odchodem šlechtného Lancastera. 5
 Ty na kost ztuhlé tělo krále světce!
 Sinalý ostatku slavného rodu!
 Bezkravná trosko krve královské!
 Kéž směla bych tvou duši přivolat
 k nářkům nebohé Anny, manželky
 Edwarda, tvého syna, zabitého 10
 touž rukou, která tebe probodala.
 Okny tvých ran ti život odletěl
 a já je marně kropím slzami.
 Proklínám ruku, jež je zasadila,
 srdce, jež mělo srdce ten čin spáchat, 15
 proklínám krev, jež prolila tvou krev!
 Zmijím, pavoukům, žábám, nijaké

That makes us wretched by the death of thee
 Than I can wish to adders, spiders, toads,
 Or any creeping venom'd thing that lives! 20
 If ever he have child, abortive be it,
 Prodigious, and untimely brought to light,
 Whose ugly and unnatural aspect
 May fright the hopeful mother at the view,
 And that be heir to his unhappiness! 25
 If ever he have wife, let her be made
 More miserable by the death of him
 Than I am made by my young lord and thee!
 Come, now towards Chertsey with your holy load,
 Taken from Paul's to be interred there; 30
 And still, as you are weary of this weight,
 Rest you, whiles I lament King Henry's corpse.
The bearers take up the coffin.
Enter Richard.

RICHARD Stay, you that bear the corpse, and set it down.
 ANNE What black magician conjures up this fiend
 To stop devoted charitable deeds? 35
 RICHARD Villains, set down the corpse; or, by Saint Paul,
 I'll make a corpse of him that disobeys!

1.GENTLEMAN My lord, stand back, and let the coffin pass.
 RICHARD Unmannerd dog! Stand thou, when I command.
 Advance thy halberd higher than my breast, 40
 Or, by Saint Paul, I'll strike thee to my foot
 And spurn upon thee, beggar, for thy boldness.
The bearers set down the coffin.

ANNE What, do you tremble? Are you all afraid?
 Alas, I blame you not, for you are mortal,
 And mortal eyes cannot endure the devil. 45
 Avaunt, thou dreadful minister of hell!
 Thou hadst but power over his mortal body,
 His soul thou canst not have; therefore, be gone.

RICHARD Sweet saint, for charity, be not so curst.
 ANNE Foul devil, for God's sake, hence and trouble us not; 50
 For thou hast made the happy earth thy hell
 Fill'd it with cursing cries and deep exclams.
 If thou delight to view thy heinous deeds,
 Behold this pattern of thy butcheries.
 O, gentlemen, see, see! Dead Henry's wounds 55

havěti, co se plazí po zemi,
 nepřejí větší zlo než zloději,
 jenž nás o tebe sprostě oloupil. 20
 Jestli bude mít dítě, ať je to
 předčasně narozená zrůda, skřet,
 tak ošklivý a odpudivý, že se
 i jeho matka hnusem otřeše.
 Ať po něm zdědí jen to nejhorší! 25
 A bude-li mít ženu, ať je pro ni
 horší to, že on žije, než je pro mě
 smrt mého manžela a nyní vaše!
 Jdem do Chertsey s tím svatým nákladem
 a tam ho uložíme do hrobu. 30
 Odpočívejte cestou a já vždy
 nad králem Jindřichem si zapláču.
Nosiči zvednou rakev.
Vystoupí Richard.

RICHARD Nosiči, stát! Tu rakev položte.
 ANNA Kdo vyčaroval toho satanáše,
 aby nám bránil v bohu libém činu? 35
 RICHARD Při svatém Pavlu, dolů s mrtvolou,
 dřív než udělám mrtvoly já z vás!

1. PÁN Ustupte, pane, nechte projít průvod.
 RICHARD Ty drzý pse! Stůj, když ti poroučím.
 Jestli nesklopíš zbraň, tak, při všech svatých, 40
 srazím tě k zemi a za tvoji drzost
 tě zmlátím tak, že už se nepostavíš.
Nosiči položí rakev na zem.

ANNA Třesete se? Vy se ho bojíte?
 Já se vám nedivím, jste jenom lidi
 a lidi mají strach, když vidí ďábla. 45
 Zmiz, pekelníku! Měl jsi nad ním moc,
 dokud byl živý. Teď je po smrti.
 Už jeho duši nezískáš, tak zmiz!

RICHARD Svěťce, slitování. Ne tak příkře!
 ANNA Ty ďáble, pryč, a už nás netrap. Ty jsi
 proměnil šťastnou zemi v peklo, plné
 nářků a proklínání. Jestli chceš,
 podívej se na svoje hnusné skutky.
 Vidíš, tohle je tvoje dílo kata. 50
 Pánové, hleďte! Jindřichovy rány 55

Open their congeal'd mouths and bleed afresh.
 Blush, blush, thou lump of foul deformity,
 For 'tis thy presence that exhales this blood
 From cold and empty veins where no blood dwells;
 Thy deeds inhuman and unnatural 60
 Provokes this deluge most unnatural.
 O God, which this blood mad'st, revenge his death!
 O earth, which this blood drink'st, revenge his death!
 Either, heav'n, with lightning strike the murd'rer dead;
 Or, earth, gape open wide and eat him quick, 65
 As thou dost swallow up this good king's blood,
 Which his hell-govern'd arm hath butchered.

RICHARD Lady, you know no rules of charity,
 Which renders good for bad, blessings for curses.

ANNE Villain, thou knowest nor law of God nor man: 70
 No beast so fierce but knows some touch of pity.

RICHARD But I know none, and therefore am no beast.

ANNE O wonderful, when devils tell the truth!

RICHARD More wonderful when angels are so angry.
 Vouchsafe, divine perfection of a woman, 75
 Of these supposed crimes to give me leave
 By circumstance but to acquit myself.

ANNE Vouchsafe, diffus'd infection of a man,
 Of these known evils but to give me leave
 By circumstance to accuse thy cursed self. 80

RICHARD Fairer than tongue can name thee, let me have
 Some patient leisure to excuse myself.

ANNE Fouler than heart can think thee, thou canst make
 No excuse current but to hang thyself.

RICHARD By such despair I should accuse myself. 85

ANNE And by despairing shalt thou stand excused
 For doing worthy vengeance on thyself
 That didst unworthy slaughter upon others.

RICHARD Say that I slew them not?

ANNE Then say they were not slain.
 But dead they are, and, devilish slave, by thee. 90

RICHARD I did not kill your husband.

ANNE Why, then he is alive.

RICHARD Nay, he is dead, and slain by Edward's hands.

už zaschlé opět čerstvě krvácejí.
 Styd' se, ty pokřivená kreaturo.
 To tvoje přítomnost nutí tu krev
 vytékat ze studených, prázdných žil.
 Tvé nelidské, zvrácené zločiny 60
 převracejí přirozený řád světa.
 Bože, jenž dals nám krev, pomsti tu smrt!
 Země, již dáme krev, pomsti tu smrt!
 Buďto mu, nebe, bleskem hlavu sraz,
 nebo ho, země, pohlt', jako jsi 65
 pohltila krev královskou, již on
 pekelnou rukou z krále vycedil.

RICHARD Nevíte, madam, že se patří zlo
 oplácet dobrem, hrubost milostí?

ANNA Lotře, ty nectíš žádné zákony. 70
 I zvíře někdy bývá soucitné.

RICHARD Pak nejsem zvíře. Já soucitný nejsem.

ANNA Heleďme, zázrak. Ďábel mluví pravdu.

RICHARD Zázrak nad zázraky. Anděl se čertí. 75
 Dovol mi, vzore ženské líbeznosti,
 abych se z těch údajných přečinů
 bod po bodu před tebou očistil.

ANNA Dovol mi, vzore mužské špinavosti,
 abych ti bod po bodu dokázala
 tvé zločiny a proklela tě za ně. 80

RICHARD Ty, jež jsi krásnější nad všechna slova,
 dej mi čas, abych se ti omluvil.

ANNA Ty, jenž jsi podlejší nad pomyšlení,
 omluv se mi tím, že se oběsíš.

RICHARD Tím zoufalým činem bych přiznal vinu. 85

ANNA Tím zoufalým činem bys vinu smyl.
 Čestně se odprav, abys napravil
 křivdy na těch, co bezectně jsi zabil.

RICHARD A co když nezabil?

ANNA A copak žijí?
 Mrtví jsou, d'áble, tys je zavraždil. 90

RICHARD Tvého manžela ne.

ANNA Pak ještě žije.

RICHARD Ne, nežije. Víš, kdo ho zabil? Edward.

ANNE In thy foul throat thou liest: Queen Margaret saw
Thy murd'rous falchion smoking in his blood;
The which thou once didst bend against her breast, 95
But that thy brothers beat aside the point.

RICHARD I was provoked by her sland'rous tongue
That laid their guilt upon my guiltless shoulders.

ANNE Thou wast provoked by thy bloody mind,
That never dream'st on aught but butcheries. 100
Didst thou not kill this king?

RICHARD I grant ye, yea.

ANNE Dost grant me, hedgehog? Then, God grant me too
Thou mayst be damned for that wicked deed!
O, he was gentle, mild, and virtuous!

RICHARD The better for the King of Heaven, that hath him. 105

ANNE He is in heaven, where thou shalt never come.

RICHARD Let him thank me that holp to send him thither,
For he was fitter for that place than earth.

ANNE And thou unfit for any place but hell.

RICHARD Yes, one place else, if you will hear me name it. 110

ANNE Some dungeon.

RICHARD Your bed-chamber.

ANNE Ill rest betide the chamber where thou liest!

RICHARD So will it, madam, till I lie with you.

ANNE I hope so.

RICHARD I know so. But, gentle Lady Anne,
To leave this keen encounter of our wits, 115
And fall something into a slower method –
Is not the causer of the timeless deaths
Of these Plantagenets, Henry and Edward,
As blameful as the executioner?

ANNE Thou wast the cause and most accurs'd effect. 120

RICHARD Your beauty was the cause of that effect.
Your beauty that did haunt me in my sleep
To undertake the death of all the world
So I might live one hour in your sweet bosom.

ANNE If I thought that, I tell thee, homicide, 125
These nails should rend that beauty from my cheeks.

RICHARD These eyes could not endure that beauty's wreck;
You should not blemish it if I stood by.

ANNA Lžeš. Viděla tě královna Margaret
a s mečem potřísněným jeho krví
jsi vyrazil i proti ní. Tví bratři 95
tě zastavili, jinak bys ji zabil.

RICHARD Vyprovokovala mě tím, že mě
nespravedlivě obviňovala.

ANNA Jestli tě něco vyprovokovalo,
pak jediné tvá věčná krvelačnost. 100
Krále jsi nezabil?

RICHARD To připouštím.

ANNA Připouštíš, příšero? Pak, Bože, spust'
na toho lumpa boží dopuštění!
Jaký byl mírný, ctnostný, vznešený!

RICHARD Pak z něho v nebi musejí mít radost. 105

ANNA Je v nebi, kam ty nikdy nedođeš.

RICHARD Měl by mi poděkovat, že tam je.
Nebe je pro něj vhodnější než země.

ANNA A pro tebe je nejvhodnější peklo.

RICHARD Já vím o místě ještě vhodnějším. 110

ANNA A to je co? Vězení?

RICHARD Tvoje postel.

ANNA Leda bys do ní leh a nikdy nevstal!

RICHARD Nikdy bych nevstal, kdybych ležel s tebou.

ANNA To doufám.

RICHARD Já to vím. Však, drahá Anno,
dost vtipkování a teď mluvmě vážně. 115
Nesměšujme následky s příčinou.
Což ten, kdo zničil Plantagenety,
Jindřicha s Edwardem, je bez viny,
a kdo ho potrestal, je sprostý vrah?

ANNA Ty jsi příčina strašných následků. 120

RICHARD Já ne. Ty. Tvoje krása za to může.
Tvá krása nedala mi v noci spát,
pro ni jsem toužil zničit celý svět,
abych se mohl ohrát na tvých prsou.

ANNA Kdyby to byla pravda, vrahu, svými
nehty tu krásu vydrápu si z tváří. 125

RICHARD Tu zkázu krásy moje oči by
nepřežily. Nenič ji, dokud žiji.

As all the world is cheered by the sun,
So I by that; it is my day, my life. 130

ANNE Black night o'ershade thy day, and death thy life!

RICHARD Curse not thyself, fair creature; thou art both.

ANNE I would I were, to be reveng'd on thee.

RICHARD It is a quarrel most unnatural,
To be reveng'd on him that loveth thee. 135

ANNE It is a quarrel just and reasonable,
To be reveng'd on him that kill'd my husband.

RICHARD He that bereft thee, lady, of thy husband
Did it to help thee to a better husband.

ANNE His better doth not breathe upon the earth. 140

RICHARD He lives that loves thee better than he could.

ANNE Name him.

RICHARD Plantagenet.

ANNE Why, that was he.

RICHARD The self-same name, but one of better nature.

ANNE Where is he?

RICHARD Here.
She spits at him.

Why dost thou spit at me?

ANNE Would it were mortal poison, for thy sake! 145

RICHARD Never came poison from so sweet a place.

ANNE Never hung poison on a fouler toad.
Out of my sight! Thou dost infect mine eyes.

RICHARD Thine eyes, sweet lady, have infected mine.

ANNE Would they were basilisks to strike thee dead! 150

RICHARD I would they were, that I might die at once;
For now they kill me with a living death.
Those eyes of thine from mine have drawn salt tears,
Sham'd their aspects with store of childish drops.
These eyes, which never shed remorseful tear, 155
No, when my father York and Edward wept
To hear the piteous moan that Rutland made
When black-fac'd Clifford shook his sword at him;
Nor when thy warlike father, like a child,
Told the sad story of my father's death, 160
And twenty times made pause to sob and weep

Tak jako slunce oblažuje svět,
z tvé krásy rodí se můj den, mé žití. 130

ANNA Černou noc na tvůj den! Na žití smrt!

RICHARD Obojím jsi mi ty. Proklínáš sebe.

ANNA Kéž bych tím byla, mohla bych se mstít.

RICHARD Je proti přírodě nenávidět
toho, který tě tolik miluje. 135

ANNA Je zcela přirozené nenávidět
bídáka, co mi zabil manžela.

RICHARD Zbavil tě manžela, aby ti tím
pomohl k lepšímu manželovi.

ANNA Lepší než on se dosud nenarodil. 140

RICHARD Lepší než on je dosud naživu.

ANNA Kdo?

RICHARD Plantagenet.

ANNA To byl i můj muž.

RICHARD Má stejné jméno, lepší povahu.

ANNA A kde je?

RICHARD Zde.
Anna na něho plivne.

Tys na mě plivla? Proč?

ANNA Škoda že moje slina není jed! 145

RICHARD Mohl by skanout jed z tak sladkých úst?

ANNA Mohl by padnout jed na větší hnus?
Jdi pryč! Nebo mé oči nakazíš.

RICHARD Tvé oči, drahá, nakazily mé.

ANNA Doufám, že smrtelně nakazily! 150

RICHARD I já v to doufám. Toužím zemřít hned,
a neumírat dlouze zaživa.
Z tvých očí do mých očí vhrkly slzy
a dětský pláč mi zamlžuje svět.
Mně, který nikdy nebrečel. Ba ani 155
když otec York a Edward plakali
pohnuti hrůzným nářkem Rutlanda,
když na něj běsný Clifford tasil meč.
Nebo když mi tvůj otec, válečník,
vyprávěl, jak můj otec zahynul, 160
a sám se přitom dusil slzami,

That all the standers-by had wet their cheeks
 Like trees bedash'd with rain. In that sad time
 My manly eyes did scorn an humble tear;
 And what these sorrows could not thence exhale 165
 Thy beauty hath, and made them blind with weeping.
 I never sued to friend nor enemy;
 My tongue could never learn sweet smoothing word;
 But, now thy beauty is propos'd my fee,
 My proud heart sues, and prompts my tongue to speak.
She looks scornfully at him.
 Teach not thy lip such scorn; for it was made
 For kissing, lady, not for such contempt.
 If thy revengeful heart cannot forgive,
 Lo here I lend thee this sharp-pointed sword;
 Which if thou please to hide in this true breast 175
 And let the soul forth that adareth thee,
 I lay it naked to the deadly stroke,
 And humbly beg the death upon my knee.
He lays his breast open; she offers at it with his sword.
 Nay, do not pause; for I did kill King Henry –
 But 'twas thy beauty that provoked me. 180
 Nay, now dispatch; 'twas I that stabb'd young Edward –
 But 'twas thy heavenly face that set me on.
She falls the sword.
 Take up the sword again, or take up me.
 ANNE Arise, dissembler; though I wish thy death,
 I will not be thy executioner. 185
 RICHARD Then bid me kill myself, and I will do it;
 ANNE I have already.
 RICHARD That was in thy rage.
 Speak it again, and even with the word
 This hand, which for thy love did kill thy love,
 Shall for thy love kill a far truer love; 190
 To both their deaths shalt thou be accessory.
 ANNE I would I knew thy heart.
 RICHARD 'Tis figur'd in my tongue.
 ANNE I fear me both are false.
 RICHARD Then never was man true. 195
 ANNE Well, well put up your sword.

že všichni kolem byli uplakaní
 jak stromy za deště. V těch smutných chvílích
 jsem já byl chlap a slzu neuronil.
 Kdejaký žal mé oči nechal suché, 165
 tvá krása je však pláčem oslepila.
 Neprosil jsem se nikdy nikoho
 a neučil svůj jazyk lichotkám,
 ale tvá krása vybírá si daň
 a poroučí srdci i jazyku. 170
Anna na něho pohrdavě hledí.
 Neušklíbej se, děvče, tvoje rty
 by měly líbat a ne pohrdat.
 Jestli se tvoje srdce neustrne,
 vem si ten ostrý meč, zabodni ho,
 budeš-li chtít, do této čestné hrudi, 175
 kterou tu před tebou teď odhaluji,
 a vykroj z těla milující duši.
 Na kolenou tě prosím, zabij mě.
Odbalí brud; Anna na ni zamíří jeho mečem.
 Ne, neváhej. Já zabil Jindřicha.
 Ruku mi ale vedla tvoje krása. 180
 Tak bodej. Já jsem zabil Edwarda.
 Zavelela mi však tvá božská tvář.
Anna upustí meč.
 Vem si ten meč, nebo si vezmi mne.
 ANNA Vstaň, pokrytče. Přeji si tvoji smrt,
 ale tvým katem se stát nehodlám. 185
 RICHARD Tak poruč, a já sám se zabiju.
 ANNA To už jsem udělala.
 RICHARD Ve vzteku.
 Řekni to znovu. A já rukou, která
 z lásky zabila tvoji lásku, hned
 z lásky zabiju ještě větší lásku. 190
 A z tebe bude dvojnásobný vrah.
 ANNA Chtěla bych znát tvé srdce.
 RICHARD Nosím ho na jazyku.
 ANNA Jazyk lže a srdce je falešné.
 RICHARD Je-li to tak, pak všichni muži lžou. 195
 ANNA Vem si ten meč a jdi.

RICHARD	Say, then, my peace is made.	
ANNE	That shalt thou know hereafter.	
RICHARD	But shall I live in hope?	
ANNE	All men, I hope, live so.	200
RICHARD	Vouchsafe to wear this ring.	
ANNE	To take is not to give. (<i>Puts on the ring</i>)	
RICHARD	Look how my ring encompasseth thy finger, Even so thy breast encloseth my poor heart; Wear both of them, for both of them are thine. And if thy poor devoted servant may But beg one favour at thy gracious hand, Thou dost confirm his happiness for ever.	205
ANNE	What is it?	
RICHARD	That it may please you leave these sad designs To him that hath most cause to be a mourner, And presently repair to Crosby Place; Where, after I have solemnly interr'd At Chertsey Monast'ry this noble king, And wet his grave with my repentant tears, I will with all expedient duty see you. For divers unknown reasons, I beseech you, Grant me this boon.	210
ANNE	With all my heart; and much it joys me too To see you are become so penitent. Tressel and Berkeley, go along with me.	220
RICHARD	Bid me farewell.	
ANNE	'Tis more than you deserve; But since you teach me how to flatter you, Imagine I have said farewell already. <i>Exeunt Tressel and Berkeley with Lady Anne.</i>	
RICHARD	Sirs, take up the corpse.	225
GENTLEMEN	Towards Chertsey, noble lord?	
RICHARD	No, to White Friars; there attend my coming. <i>Exeunt all but Richard.</i> Was ever woman in this humour woo'd? Was ever woman in this humour won? I'll have her; but I will not keep her long. What! I that kill'd her husband and his father, To take her in her heart's extremest hate,	230

RICHARD	Jenom mi řekni, zda mi odpouštíš.	
ANNA	Dozvíš se, dozvíš. Časem.	
RICHARD	Mám tedy naději?	
ANNA	Všichni na světě žijí v naději.	200
RICHARD	Prosím tě, přijmi ode mne ten prsten.	
ANNA	Kdo přijímá, ještě nic nedává. (<i>Navlékne si prsten</i>)	
RICHARD	Tak jak můj prsten objímá tvůj prst, tak pevně vězí mé srdce v tvé hrudi. Dávám ti oboje. Prsten i srdce. A jestli tě tvůj bídný sluha smí požádat o jedinou laskavost, na věky věků bude přešťastný.	205
ANNA	Co by sis přál?	
RICHARD	Abys ten smutný obřad svěřila tomu, kdo má největší důvod k žalu, a odebrala se do mého domu; kde vyčkáš, než v Chertseyském klášteře vzácného krále pohřbím, jeho hrob slzami kajícíka pokropím a poslušně se vrátím k tobě. Mám k tomu, co dělám, vážné důvody. Splň mi mé přání, prosím.	210
ANNA	Ráda to udělám a těší mě, když vidím, že se taky umíš kát. Tressele, Berkeley, doprovodte mě.	220
RICHARD	Rozluč se se mnou.	
ANNA	To si nezasloužíš. Ale že ty se chováš mile ke mně, představuj si, že já se chovám stejně. <i>Odejdou Tressel, Berkeley a lady Anna.</i>	
RICHARD	Pánové, zvedněte tu mrtvolu.	225
PÁNOVÉ	Máme jít do kláštera, vzácný pane?	
RICHARD	Ne, na hřbitov. A počkejte, než přijdu. <i>Odejdou všichni kromě Richarda.</i> Dobýval někdy někdo takhle ženu? A dobyl někdy někdo takhle ženu? Budu jí mít, ale ne nadlouho. Zabil jsem jí muže a jeho otce. A dostal ji! Ted', když mě nenávidí	230

With curses in her mouth, tears in her eyes,
 The bleeding witness of my hatred by;
 Having God, her conscience, and these bars against me,
 And I, no friends to back my suit at all
 But the plain devil and dissembling looks,
 And yet to win her, all the world to nothing!
 Ha!
 Hath she forgot already that brave prince, 240
 Edward, her lord, whom I, some three months since,
 Stabb'd in my angry mood at Tewkesbury?
 A sweeter and a lovelier gentleman,
 Fram'd in the prodigality of nature,
 Young, valiant, wise, and no doubt right royal, 245
 The spacious world cannot again afford;
 And will she yet abase her eyes on me,
 That cropp'd the golden prime of this sweet prince
 And made her widow to a woeful bed?
 On me, whose all not equals Edward's moiety? 250
 On me, that halts and am misshapen thus?
 My dukedom to a beggarly denier,
 I do mistake my person all this while.
 Upon my life, she finds, although I cannot,
 Myself to be a marv'llous proper man. 255
 I'll be at charges for a looking-glass,
 And entertain a score or two of tailors
 To study fashions to adorn my body.
 Since I am crept in favour with myself,
 I will maintain it with some little cost. 260
 But first I'll turn yon fellow in his grave,
 And then return lamenting to my love.
 Shine out, fair sun, till I have bought a glass,
 That I may see my shadow as I pass.

Exit.

SCENE 3.

LONDON. THE PALACE.

*Enter Queen Elizabeth, Lord Rivers, and Lord Grey,
 and Marquis of Dorset.*

RIVERS Have patience, madam; there's no doubt his Majesty
 Will soon recover his accustom'd health.

a se slzami v očích proklíná,
 zde, před krvavým důkazem mé zášti,
 když Bůh i její svědomí a vše 235
 je proti mně a na mé straně nic
 než zlotřilost a pokrytecká hra!
 A já ji dostal! Za nic celý svět!
 Ha!
 Copak už zapomněla na prince 240
 Edwarda, kterého jsem před čtvrt rokem
 ve vzteku zapíchl u Tewkesbury?
 Byl to tak líbezný a milý člověk,
 kterému přála příroda. Tak mladý,
 chrabrá a moudrý, vskutku královský, 245
 že na světě se lepší nenajde.
 A ona si teď vybere mě, jenž
 princátka v květu mládí poslal pod drn
 a z ní udělal ubrečenou vdovu?
 Mě, který mu nesehá po paty? 250
 Mě, kulhavého, ošklivého chlapa?
 Své vévodství dám za zlámaný groš,
 jestli se strašně nepodceňuju.
 Z důvodu, který je mi neznámý, 255
 mě považuje za skvělého muže.
 Nejspíš si teď pořídím zrcadlo
 a zaměstnám dva tucty krejčků,
 aby mé tělo bylo v ažuru.
 Když už jsem našel v sobě zalíbení,
 pustím chlup, abych si ho udržel. 260
 Nejdřív tohohle šoupnu do hrobu,
 a pak se s pláčem vrátím ke své lásce.
 Sviť, slunce. Dřív než v zrcadle se zřím,
 chci obdivovat alespoň svůj stín.

Odejde.

SCÉNA 3.

LONDÝN. KRÁLOVSKÝ PALÁC.

*Vystoupí královna Alžběta, lord Rivers, lord Grey
 a Markýz z Dorsetu.*

RIVERS Sestřičko, neměj strach. Veličenstvo
 se jistě brzy zplna uzdraví.

GREY In that you brook it ill, it makes him worse;
Therefore, for God's sake, entertain good comfort,
And cheer his Grace with quick and merry eyes. 5

ELIZABETH If he were dead, what would betide on me?

GREY No other harm but loss of such a lord.

ELIZABETH The loss of such a lord includes all harms.

GREY The heavens have bless'd you with a goodly son
To be your comforter when he is gone. 10

ELIZABETH Ah, he is young; and his minority
Is put unto the trust of Richard Gloucester,
A man that loves not me, nor none of you.

RIVERS Is it concluded he shall be Protector?

ELIZABETH It is determin'd, not concluded yet;
But so it must be, if the King miscarry. 15
Enter Buckingham and Derby.

GREY Here come the Lords of Buckingham and Derby.

BUCKINGH. Good time of day unto your royal Grace!

DERBY God make your Majesty joyful as you have been.

ELIZABETH The Countess Richmond, good my Lord of Derby, 20
To your good prayer will scarcely say amen.
Yet, Derby, notwithstanding she's your wife
And loves not me, be you, good lord, assur'd
I hate not you for her proud arrogance.

STANLEY I do beseech you, either not believe 25
The envious slanders of her false accusers;
Or, if she be accus'd on true report,
Bear with her weakness, which I think proceeds
From wayward sickness and no grounded malice.

ELIZABETH Saw you the King today, my Lord of Derby? 30

STANLEY But now the Duke of Buckingham and I
Are come from visiting his Majesty.

ELIZABETH What likelihood of his amendment, Lords?

BUCKINGH. Madam, good hope; his Grace speaks cheerfully.

ELIZABETH God grant him health! Did you confer with him? 35

BUCKINGH. Ay, madam; he desires to make atonement
Between the Duke of Gloucester and your brothers,
And between them and my Lord Chamberlain;
And sent to warn them to his royal presence.

GREY Tvoje obavy králi přitěžují,
a proto, prosím tě, zachovej klid
a chovej se mile a vesele. 5

ALŽBĚTA Jestliže zemře, co se se mnou stane?

GREY Nic horšího než to, že ztratíš muže.

ALŽBĚTA Když ztratím jeho, přijdu o všechno.

GREY Nebe ti zanechává po něm syna,
který ti bude dobrou útěchou. 10

ALŽBĚTA Je ještě malý. A než dospěje,
bude mu poručníkem Richard z Gloucesteru,
který mě nemá rád, tak jako vás.

RIVERS Gloucester byl už jmenován protektorem?

ALŽBĚTA Byl navržen, jmenován ještě ne. 15
Jestli král ale zemře, stane se jím.
Vystoupí Buckingham a Stanley, hrabě z Derby.

GREY Jdou sem pánové Buckingham a Stanley.

BUCKINGH. Přeji vám, Veličenstvo, dobrý den!

STANLEY Kéž Bůh vám přeje, madam, jako dřív.

ALŽBĚTA Hraběnka z Richmondu, můj drahý Stanley, 20
by s vašim přáním sotva souhlasila.
I když je ke mně arogantní, na vás
se kvůli vaší ženě nezlobím.
Tím si, můj pane, můžete být jist.

STANLEY Prosím vás, madam, nevěřte hned všemu, 25
co o ní pomlouvači roztrušují.
A jestli vás opravdu urazila,
pak nedopatřením, ve slabé chvílce,
v nemoci, a ne z nepřátelství k vám.

ALŽBĚTA Viděl jste dneska krále, pane Stanley? 30

STANLEY S vévodou z Buckinghamu jdeme právě
od lůžka Jeho Veličenstva, madam.

ALŽBĚTA A jak vypadá? Uzdraví se, páni?

BUCKINGH. Byl veselý, takže je naděje.

ALŽBĚTA Kéž mu Bůh vrátí zdraví! Říkal něco? 35

BUCKINGH. Moc rád by udobřil vévodu z Gloucesteru
s vašimi bratry, madam, které chce
zas usmířit i s lordem komořím,
proto je všechny k sobě přivolal.